

Izložba „Pioniri maleni - Crtice iz života pionira kroz zbirke Hrvatskoga školskog muzeja“

Izložbom „Pioniri maleni“ po prvi put detaljnije istražujemo građu Hrvatskoga školskog muzeja tematski vezanu za razdoblje jugoslavenskoga socijalizma. Povod tome jest i 80. obljetnica osnutka Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije tada pod nazivom Demokratska Federativna Jugoslavija (29.11.1943.). Izložbom su primarno predstavljeni učenički radovi, dječje stvaralaštvo, likovni i literarni radovi, bilježnice, zadaćnice i slična građa u kojoj se iščitava povijest kroz perspektivu učenika i djeteta. Impresivna brojka od otprilike 5000 muzejskih predmeta, izravno ili neizravno povezanih s vremenom o kojem govorimo, svjedoči o povijesti jednog djetinjstva – djetinjstva pionira.

Uz stvaralaštvo djece predstavljamo i fotografije, razglednice, udžbenike i školske listove, čitanke, igračke, školsku opremu, knjižnu građu i arhivsko gradivo – koji doprinose kontekstualizaciji radova učenika u određeno vrijeme u kojem su nastajali. U radovima učenika koje ćemo predstaviti izložbom i katalogom jasno je vidljiva ideologizacija ne samo formalnog/sustavnog obrazovanja nego i slobodnog vremena i prigodnih datuma. Zadaća je bila inkorporirati ideologiju - „narodnooslobodilačku“ borbu, Tita, partiju, armiju, socijalizam i komunizam, partizane i „neprijatelje“ u sve sadržajne, formalne i neformalne oblike obrazovnih i odgojnih pojavnosti. Promicanje bratstva i jedinstva, antagonizam prema neprijatelju, organizacija aktivnosti u slobodnom vremenu djece i učenika, njihovo uključivanje u aktivni život zajednice, njegovanje solidarnosti, drugarstva među njima, motivacija za rad i učenje, napredak najvažniji su ciljevi u radu Saveza pionira Jugoslavije.

Savez pionira od samog osnutka promiče ideje kojima se stvara novi društveni poredak, potiče politička indoktrinacija, ideje kojima se manipuliralo, kojima se usađivalo stavove. Djeci toga vremena Savez je ispunjavao svojim nametnutim aktivnostima kako vrijeme provedeno u školi, tako i slobodno vrijeme. Obilježavanja različitih prigodnih datuma, obljetnica i svečanosti nisu smjela ostaviti dojam prisile na pionire, niti su djeca smjela osjećati da je riječ o obvezama. Umjesto toga, kroz igru, zabavu i radost, rukovodioci su suptilno i neprimjetno prenosili svoje ideje.

Iz današnje perspektive posjetitelju izložbe bit će zanimljivo promotriti kako je izgledao taj dio naše povijesti gledan i interpretiran očima djeteta. Prisjetit ćemo se proslava važnih datuma, rođendana druga Tita, Dana žena, primanja u pionire. Radovi učenika i djece iz vremena, Narodnooslobodilačke borbe (NOB-e) i vremena zbjega u El Shatt posebno su zanimljivi i vrijedni kao svjedočanstvo o drugačijem djetinjstvu u jednom drugom i drugačijem vremenu. Dječji radovi vode nas na putovanje prošlim vremenom, vremenom koje je današnjem djetetu, djetetu 21. stoljeća, nepoznato i teško shvatljivo.

Unatoč čestoj ideološkoj indoktrinaciji i političkom nadzoru pionirska organizacija imala je pozitivan utjecaj na mnoge mlade ljude, potičući ih na solidarnost i zajedništvo. Njihova uloga u izgradnji socijalističke Jugoslavije bila je važna, iako su se ideali i vrijednosti koji su ih nadahnjivali mijenjali tijekom povijesti Jugoslavije, posebno nakon smrti J. B. Tita.

Izložbu zaključuje film nastao dana 8. lipnja 1989. godine u Eksperimentalnoj (uzornoj) osnovnoj školi „Ivan Goran Kovačić“ u Vukovaru koji sažima ključne dijelove povijesti i kulture djetinjstva pionira zorno i plastično predočavajući jedan dio školskog dana, upravo pred sam kraj i nestanak gotovo polustoljetnog kulta postajanja i bivanja pioninom.

Kristina Gverić

